

Laurence Sterne

—

TRISTRAM SHANDY

ENSIMMÄINEN KIRJA

*Suomentanut
Kersti Juva*

Laurence Sterne

TRISTRAM
SHANDY

Elämä
ja
Mielipiteet

[Ensimmäinen kirja]

*Suomentanut
Kersti Järva*

Näköispainos ntamo 2012

ISBN 9789522152664

Valmistaja:

BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

Taitto v. 1760 painetun alkuteoksen mukaan: Kersti Juva

Kannen kuva: William Hogarth (1697–1763), etsaus

Kannen ja nimiölehden suunnittelu: Pekka Kaikkonen

Kirjan julkaisemiseen on saatu lupa WSOY:ltä.

© Suomennos Kersti Juva

Saatteeksi

Laurence Sterne julkaisi Tristram Shandyn kaksi ensimmäistä osaa omakustanteina vuonna 1759. Seuraavan vuosikymmenen aikana ilmestyi seitsemän jatko-osaa lontoolaisen kirja-kauppiaan kustantamana. Teos oli heti valtava menestys eikä sen painosta ole päästetty loppumaan kahteen ja puoleen sataan vuoteen. Kaikkien yhdeksän osan ilmestyttyä tuli vähitellen tavaksi painaa Sternin kuolematon iloittelu yksiin kansiin ja näin tehtiin myös vuonna 1998, kun WSOY julkaisi suomennokseni nimellä Tristram Shandy, elämä ja mielipiteet.

Jotain kuitenkin menetetään kun teos sidotaan yhdeksi pönäkkäksi klassikoksi. Aikalaiset lukivat pieniä ohuita niteitä, jotka saattoi sujauttaa taskuun, jos paikalle saapui liian arvokkaita henkilöitä (Tristram Shandy on varsin tuhma kirja). Ensimmäisen osan viimeisten sanojen vitsi menetetään kokonaan jos seuraavalta sivulta alkaa uusi kirja.

Alkuteoksen Caslon-kirjasin antaa tekstille hermostuneen ilmeen, jota neutraali moderni kirjasin ei pysty välittämään, ja sivut, joissa on leveät marginaalit ja vain alun kolmattakymmentä riviä, ovat paljon kutsuvampia kuin seitsemänkymmenen merkin rivit, joita on sivulla lähes neljäkymmentä.

Tristram Shandy on teos, jossa ulkoasulla on tavallista suurempi merkitys. Sterne venytti aikansa kirjapainotekniikan äärimmilleen asteriskeineen, osoittavine sormineen, ristimerkkeineen, ylipitkine ajatusviivoineen, mustine, marmoroituine ja tyhjine sivuineen. Kiinnittämällä huomion pintaan, kirjaan esineenä, Sterne katkaisee alkuunsa kaikki lukijan yritykset upota tarinaan ja antautua sen vietäväksi. Näin ne palvelevat samaa tarkoitusta kuin loputtomat poikkeamat.

Tämä nide on likimääräinen näköispainos Tristram Shandyn toisesta laitoksesta – mukana on mm. William Hogarthin etsaus. Kirjan suosio antoi Sternelle mahdollisuuden pyytää juhlitulta taitelijalta esiökuvat ensimmäiseen

ja kolmanteen osaan. Aivan kaikkia piirteitä ei ole toistettu. Sanan sisälläkin käytetään nykyaikaista s-kirjainta vaikka alkutekstissä on f. Ajatusviivat ovat tasapitkiä eikä erisnimiä ole kursivoitu. Näitä en ole pitänyt yhtä oleellisina kuin esimerkiksi kirjasinta ja sivukokoa.

Tätä ensimmäistä osaa ei ole tarkoitettu tutkijoiden tarpeisiin vaan kulumaan lukijoiden povessa, repussa ja reisitaskussa. Rohkaiskoon se sellaisia, joita paksu kovakantinen nide pelottaa, tarttumaan tähän ratkiriemukkaaseen ja pähkähulluun tarinaan.

Oxfordissa, marraskuussa 2002

Kersti Juva

TRISTRAM SHANDY

ELÄMÄ

JA

MIELIPITEET

*Ταράσσει τὰς Ἀνθρώπους ἡ τὰ Πράγματα,
ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν Πραγμάτων, Δοξμάτα.*

Ihmisiä piinaavat mielipiteet asioista,
eivät asiat sinänsä.

Kunnianarvoisa

Herra PITT

HYVÄ HERRA,

MILLOINKAAN ei kurjalla omistajalla ole vähemmän toivoa, mitä hänen omistukseensa tulee; sillä se on kirjoitettu valtakuntamme syrjäisessä kolkassa, vähäisessä olkikattoisessa talossa, jossa minä asun ja pyrin pitämään loitolla huonon terveyden tuomat heikkoudet ja muut elämän varjo-

puolet ilon avulla; koska olen syvästi vakuuttunut, että joka kerta, kun mies hymyilee, mutta varsinkin kun hän nauraa, hän lisää jotakin tähän elämän sirpaleeseen.

Pyydän nöyrästi, hyvä herra, että suotte tälle kirjalle sen kunnian, että otatte sen (ei suojelukseenne, sen on pidettävä itse puolensa) — v a a n mukananne maaseudulle; ja, jos saan kuulla, että se on siellä saanut tiedät hymyilemään, tai voin kuvitella että se on saanut teidät hetkeksi unohtamaan tuskanne — k a t s o n olevani yhtä onnellinen mies kuin valtakunnan ministeri — k u k a t i e s onnellisempi kuin heistä kukaan (yhtä lu-

kuun ottamatta), josta olen koskaan
kuullut tai lukenut.

*Sulkeudun suosioonne,
suuri mies
(ja mikä on teille suuremmaksi kunniaksi)
hyvä herra,
ja toivotan kaikkea hyvää.
Nöyrä kanssa-alamaisenne,*

KIRJAILIJA

[1]

TRISTRAM SHANDY—

ELÄMÄ

ja

MIELIPITEET

ILUKU

VOI kunpa isäni tai äitini, tai suoraan sanoen molemmat, sillä he olivat siihen toki kumpainenkin yhtä velvolliset, olisivat vähän katsoneet,

mitä tekivät pannessaan minua alulle; jos he näet olisivat pitäneet mielessä, miten paljon riippui heidän senhetkistä puuhistaan; — että pelissä ei ollut vain järjellisen olennon tuottaminen, vaan mahdollisesti saattoivat myös sen ruumiin onnistunut muotoutuminen elementtien oikeissa suhteissa ja kenties jopa koko sen luonne ja mielen laatu; — ynnä, sikäli mikäli he tiesivät, sen huoneenkin menestys, määräytyä niiden ruumiin-nesteiden eli *humorien* ja suhteiden nojalla jotka tuolloin olivat vallitsevina. — Jos he olisivat punninneet tätä kaikkea ja pitäneet sen mielessä ja toimineet sen mukaan, — u skon, että minusta olisi totisesti tullut varsin toisenlainen kuin se hahmo, jossa lukija minut kaiketi näkee. Uskokaa, hyvät ihmiset, tämä ei ole ollenkaan niin vähäpätöinen seikka, kuin moni teistä

kenties kuvittelee;—olette varmaan kaikki kuulleet elonhengistä ja kuinka ne siirtyvät isästä poikaan jne. jne. — ynnä muuta sensuuntaista: — No, uskokaa kun sanon, että yhdeksän kymmenesosa miehen tolkusta tai tolkuttomuudesta, onnesta ja onnettomuuksista tässä maailmassa riippuu elonhenkien liikkeistä ja vilkkaudesta, ja niistä eri reiteistä ja radoista, joille ne lähetetään, ja kun ne kerran on pantu liikkeelle, ei ole puupennin vertaa väliä, onko suunta oikea vai väärä, — ne vilistävät matkaan hullun lailla; tramppaamalla samoja jälkiä yhä uudestaan ne tallaavat sen tieksi, joka on sileä ja tasainen kuin puutarhakäytävä, ja kun ne kerran ovat siihen totuneet, Pirukaan ei saa niitä siltä uralta kammetuksi.

Kultaseni, sanoi äitini, *eihän meillä vain kello seiso?* — *H y v ä J—ä!* isältäni pääsi, samalla kun hän hillitsi äänensä voimakkuutta, — *On k o milloinkaan nainen sitten maailman luomisen keskeyttänyt miestä yhtä tyhmällä kysymyksellä?* Mitä isänne sitten oli sanomassa —? Ei mitään.

II LUKU

— Mutta siinä tapauksessa en kyllä näe kysymyksessä mitään, sen paremmin hyvää kuin pahaa. — *S i i n ä* tapauksessa, hyvä herra, minäpä kerroin, että vähintäänkin se esitettiin sopimattomalla hetkellä, — *k o s k a* se ajoi hajalleen ja levälleen elonhenget, joiden tehtävä oli saattaa kädestä pitäen *HOMUNCULUSTA* ja toimittaa

TERVETULOA TRISTRAM SHANDYN
PÄHKÄHULLUUN MAAILMAAN,
JOHON HÄN ASTUU MARRASKUUN
VIIDENTENÄ ARMON VUONNA 1718.
KERTOJAN VASTOINKÄYMISET OVAT
KUITENKIN ALKANEET JO YHDEKSÄÄ
KUUKAUTTA AIEMMIN...

LAURENCE STERNEN KUOLEMATON
ILOITTELU IMAISEE LUKIJAN
LÖRPÖTTELEVÄN KERTOJANSA
MATKAAN: YLLÄTTYMÄÄN,
EPÄILEMÄÄN – JA ENNEN KAIKKEA
NAURAMAAN.

TÄMÄ KIRJANEN ON MUKAELTU
NÄKÖISPAINOS V. 1760
ILMESTYNEESTÄ TRISTRAM
SHANDYN I OSAN TOISESTA
PAINOKSESTA. LUKUNAUTINTOA!

näköispainos ntamo 2012

www.ntamo.net